

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11475

Tarih : 15.04.2025

10/2611

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Küresel iklim krizi kendisini her geçen gün daha da fazla hissettirir hale gelmiştir. En son yaşadığımız 3 günlük hava sıcaklığındaki ani düşüşler (10-11-12 Nisan) sebebiyle hemen hemen coğrafyamızın tamamında zirai tarım ürünleri zarar görmüştür. Bu bağlamda, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince, Nisan 2025'te ülke genelinde etkili olan zirai don olayının sonuçlarının, tarımsal üretim ve gıda güvenliğine etkilerinin araştırılması, üretici çiftçilerin uğradığı zararların giderilmesine yönelik yürütülecek olan politikaların tespiti amacıyla Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

İbrahim Akın

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, iklimsel olarak hassas ve ekolojik geçiş bölgelerinde yer alan bir tarım ülkesidir. Geniş tarım arazileri, çok çeşitli ürün desenleri ve bölgesel üretim yapılarıyla hem iç tüketimi karşılamakta hem de milyonlarca yurttaşın geçim kaynağını oluşturmaktadır. Ancak son yıllarda giderek artan ve sıklıkla yaşanan olağanüstü iklim olayları —ani sıcaklık düşüşleri, kuraklıklar, seller ve dolu afetleri gibi— tarımsal üretimi ve gıda güvencesini ciddi biçimde tehdit etmektedir.

2025 yılının ilk aylarından itibaren etkili olan kuraklık, ardından gelen ani sıcaklık düşüşleri ve yoğun kar yağışı neticesinde yaşanan zirai don felaketi, Türkiye genelindeki tarımsal üretimi ciddi biçimde etkilemiş; sadece üreticileri değil, ülke ekonomisini, ihracatı ve gıda güvenliğini tehdit eden bir boyuta ulaşmıştır.

Yaşanan şiddetli don olayı, Türkiye'nin özellikle meyvecilikle öne çıkan bölgelerinde yıkıcı etkilere yol açmıştır. Başta Malatya, Elazığ, Adıyaman, Kahramanmaraş, Adana, Mersin, Hatay, Manisa, Amasya ve Tokat olmak üzere birçok ilde kayısı, badem, üzüm, narenciye ve ceviz gibi ürünlerde %80'i aşan rekolte kayıpları yaşanmıştır. Çiftçiler hem üretimlerini hem

gelirlerini kaybetmiş, aynı zamanda borç yükü ve kredi geri ödemeleri nedeniyle büyük bir ekonomik bunalım içerisine sürüklenmiştir.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın açıklamasına göre, 10-12 Nisan 2025 tarihlerinde yer yer -15 dereceye varan sıcaklıklar ölçülmüş, bazı bölgelerde son 30 yılın en düşük sıcaklık değerleri kaydedilmiştir. Bakan Yumaklı, bu olayın 2014 yılından sonra yaşanan en büyük zirai don olduğunu belirtmiştir.

Bu olay, yalnızca meteorolojik bir afet olarak değil, aynı zamanda iklim krizinin Türkiye tarımı üzerindeki etkilerinin açık bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Mevcut tarım politikaları, değişen iklim koşullarına yeterince uyumlu hale getirilmemiş; erken uyarı sistemleri, bölgesel risk haritaları, afet planlamaları ve dayanıklı üretim teknikleri yeterince geliştirilememiştir. TARSİM (Tarım Sigortaları Havuzu) kapsamında yapılan sigortalarda don zararı sınırlı kapsamda değerlendirilmekte; zarar tespitleri çoğu zaman bilimsel ölçütlere dayanmamakta ve çiftçilerin uğradığı gelir kayıplarını karşılamamaktadır. Ayrıca, kamu destekleri ve afet yardımları da hem yetersiz kalmakta hem de geç ve bürokratik süreçler nedeniyle etkinliğini yitirmektedir.

Özellikle spesifik örnekler gösterilmesi gerekirse, Malatya'da dünya kuru kayısı üretiminin %85'ini karşılayan milyonlarca kayısı ağacı, Karaman'da 16 milyon elma ağacı, Elazığ Keban'da ceviz, badem ve kayısı ağaçları, Manisa'da üzüm bağları, Sivas'ta kayısı çiçekleri, Çorum'da ceviz ağaçları, Sakarya'da fındık bahçeleri ve Tunceli'nin coğrafi işaretli 'Ulukale dutu' gibi yüksek katma değerli tarım ürünleri, don nedeniyle ya çiçek dökme, ya da ürün tutmama gibi büyük zarar görmüştür.

Malatya'da bu yıl sadece 1 Ağustos 2023 – 31 Temmuz 2024 tarihleri arasında 66.832 ton kuru kayısı ihracatı yapılmış ve 398,8 milyon dolar gelir elde edilmiştir. Don nedeniyle bu gelir doğrudan riske girmiştir. Ayrıca 6 Şubat depremlerinin izleri hâlâ silinmemişken, yeni bir felaketle karşı karşıya kalan depremzede çiftçiler için bu durum, adeta ikinci bir yıkım olmuştur.

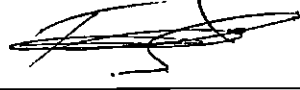
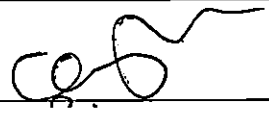
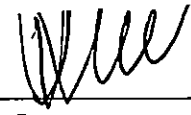
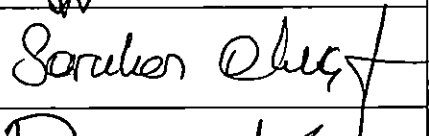
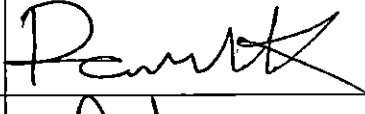
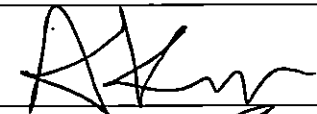
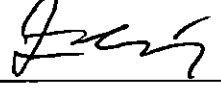
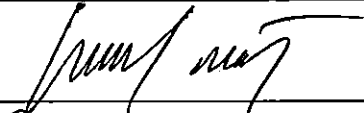
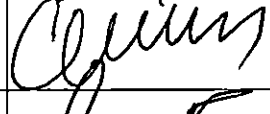
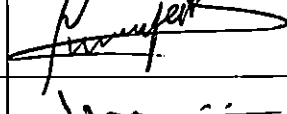
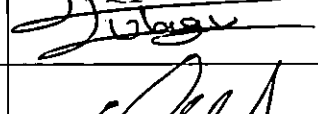
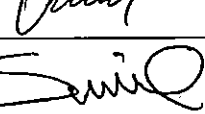
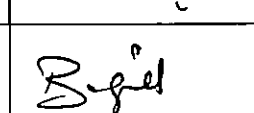
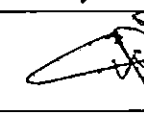
TARSİM sistemi ise yalnızca sigortalı çiftçilere yönelik tespit ve ödeme yaparak çok sayıda üreticiyi kapsam dışı bırakmaktadır. Oysa yüksek girdi maliyetleri, artan döviz kuru ve üretici gelirlerindeki düşüş nedeniyle birçok çiftçi sigorta yaptıramamakta, dolayısıyla bu felaketten hiçbir destek almadan çıkmak zorunda kalmaktadır ve tabir-i caizse tam olarak ortada kalmış durumdadırlar.

Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçların faizsiz şekilde ertelenmesi, don afeti eşiğinin %30'dan %10'a düşürülmesi, TARSİM kapsamı dışındaki çiftçilerin de zararlarının karşılanması, üretimden kopmanın engellenmesi adına çiftçilere özel gelir kaybı desteklerinin sunulması, sulama birlikleri ve elektrik faturaları konusunda DSİ'nin devreye girerek çiftçilerin yükünü hafifletmesi, sigorta sisteminin adil, kapsayıcı ve erişilebilir hale getirilmesi ve iklim krizine uyumlu bir tarım stratejisinin geliştirilmesi gibi taleplerin çiftçiler tarafından dile getirildiği bilinmektedir.

İklim krizinin tarım üzerindeki etkileri yalnızca üretim kayıplarıyla sınırlı kalmamakta; kırdan kente göçü tetiklemekte, tarımsal bilgi birikiminin ve geleneksel üretim kültürünün yok

olmasına yol açmakta ve sosyal eşitsizlikleri derinleştirmektedir. İklim adaleti ilkesi çerçevesinde kırsal bölgelerde yaşayan üreticilerin desteklenmesi ve iklim krizine en az neden olan toplulukların en fazla zarar gören kesimler haline gelmesinin önüne geçilmesi elzemdir.

Tüm bu nedenlerle, Nisan 2025 don afetinin tarımsal üretim üzerindeki etkilerinin bölgesel olarak tespit edilmesi, hasar tespit süreçlerinin bilimsel ve şeffaf bir biçimde yeniden değerlendirilmesi, TARSİM sistemi başta olmak üzere tarımsal sigorta ve destekleme mekanizmalarının gözden geçirilmesi, çiftçilerin borçlarının silinmesi veya ertelenmesine yönelik bütüncül çözümler üretilmesi, tarımın iklim krizine uyumlu hale getirilmesine dönük uzun vadeli kamusal politikaların oluşturulması, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve afetlere karşı bölgesel direnç mekanizmalarının kurulması, iklim krizine bağlı afetlerin kırsal topluluklar üzerindeki sosyal ve ekonomik etkilerinin araştırılması amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerektiğini elzem görmekteyim.

1.	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	